

FLAGA

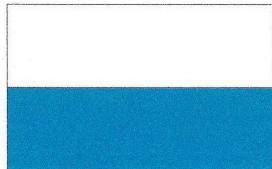
BIULETYN POLSKIEGO TOWARZYSTWA WEKSYLOLOGICZNEGO

ISSN 1509-2429

Numer 16/17
lipiec-październik
2001

POLSKIE FLAGI SAMORZĄDOWE (9)

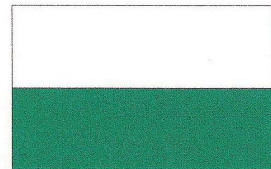
W kolejnym odcinku przedstawiamy uzupełnienie flag z pasami poziomymi oraz rozpoczynamy prezentację flag z innymi podziałami płata.

W

B

określono w statucie przyjętym 15 kwietnia 1999 r., w którym po raz pierwszy ustanowiono flagę. Proporcje płata 5 : 8. Istnieje także flaga z herbem.

W

V

STOCZEK ŁUKOWSKI (woj. lubelskie)

Flaga wprowadzona uchwałą Rady Miasta 9 czerwca 1995 r. Zaprojektowana w lubelskim oddziale PTH jest jak zwykle – w swej wersji podstawowej – zwana chorągwią, a nazwa flaga odnosi się tylko do weksylium z herbem. Barwy, ściśle związane z herbem miasta, w uchwale określono jako srebrną i błękitną, przy czym podano, że na fladze srebro należy zastąpić kolorem białym. Proporcje płata 5 : 8.

TORUŃ
(woj. kujawsko – pomorskie)
Jest to kolejne, już siódme miasto mające flagę białą – niebieską. Tak też barwy

Y

B

TRZEBNICA (woj. dolnośląskie)

W statucie przyjętym 14 listopada 1996 r. zapisano: „flagą gminy jest prostokątny płat tkaniny w kolorach żółtym i niebieskim. Stosunek szerokości flagi do jej długości wynosi 5 : 8”. Na tle flagi może być umieszczony herb.” Barwy pochodzą od herbu.

JAWORZNO (woj. śląskie)

Flagę przyjęto wraz z uchwaleniem statutu 19 grudnia 1991 r. Barwy – określone jako biała i zielona – pochodzą od herbu. Proporcje płata 5 : 8.

R

V

PIASECZNO (woj. mazowieckie)

Flagę wprowadzono na mocy uchwały rady narodowej Miasta i Gminy z dnia 23

czerwca 1987 r. (!). Barwy określono, jako czerwona i zielona. Związane są one z herbem. Nie podano proporcji płata.

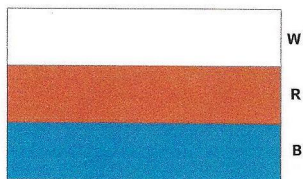
SZTUTOWO
(gmina wiejska, woj. pomorskie)

Flagę określano jako „niebiesko-żółto-niebieska” przyjęto uchwałą Rady Gminy 14 listopada 1997 r. Proporcje płata 5:8. Istnieje także „flaga herbowa” o charakterze flagi służbowej.

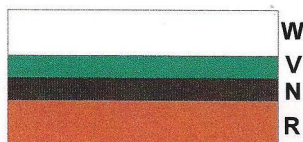
ŁAPY
(woj. podlaskie)

Flagę przyjęto specjalną uchwałą w sprawie herbu i flagi 1 grudnia 1992 r. Barwy określono, jako biała, żółta i błękitna. Proporcje płata 5:8. Barwy wywodzą się z herbu.

CHOCZEWO
(gmina, woj. pomorskie)

Flagę przyjęto na sesji Rady Gminy 12 czerwca 1997 r., przez aklamację choć nie podjęto w tej sprawie uchwały. Barwy, związane z herbem, nie zostały nazwane, lecz tylko przedstawione na rysunku. Proporcje płata 5:8.

GRABÓW NAD PROSNĄ
(woj. wielkopolskie)

Flagę przyjęto uchwałą Rady Miasta i Gminy w dniu 27 listopada 1995 r. Kolory określone jako „biały, zielony, czarny i czerwony” pochodzą od herbu. Proporcje płata ustalono na 1:2.

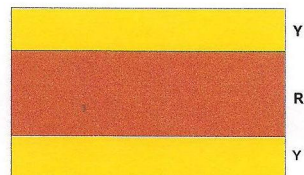
LIPINKI ŁUŻYCKIE
(gmina, woj. lubuskie)

Flagę przyjęto, wraz ze zmianą statutu, 30 lipca 1996 r. Barwy określono, jako biała, czerwona, żółta i zielona. Związane są z herbem. Nie określono proporcji płata.

FAŁKÓW
(gmina, woj. świętokrzyskie)

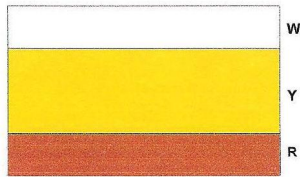
Flagę wprowadzono uchwałą z 9 grudnia 2000 r. „w sprawie herbu, flagi i pieczęci”. Barwy określono, jako błękitna, biała i czerwona, a proporcje płata – 5:8. Proporcja szerokości pasów 2:1:2. Kolorystyka związana z barwami herbu.

DĘBNO
(woj. zachodniopomorskie)

Flagę ustanowiono uchwałą Rady Miasta z dnia 29 lipca 1999 r. „w sprawie ustalenia wzorów flag miasta i gminy Dębno”. Barwy określono, jako czerwona i żółta, podając je także w systemie CMYK. Są one związane z herbem. Istnieje także flaga urzędowa z godłem herbowym pośrodku płata. Propor-

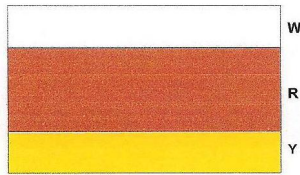
cje pasów 1:2:1, proporcje pła 5:8.

ROGOŹNO

(woj. wielkopolskie)

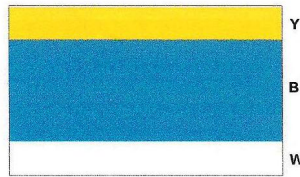
Flaga ustanowiona wraz ze zmianami statutu 15 lutego 1996 r. W bardzo skomplikowanym opisie barwy określono, jako „biała, złota i czerwona”. Nie podano proporcji pła.

WARTA BOLESŁAWIECKA

(gmina, woj. dolnośląskie)

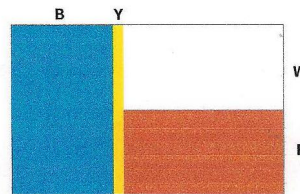
Flagę przyjęto na mocy uchwały Rady Gminy z 28 czerwca 1996 r. Barwy określono, jako „srebro, ciemna czerwień i złoto” w proporcjach 1:3:1. Proporcje pła 5 : 8. Kolorystyka związana z herbem. Flagi wykonano, używając materiału srebrnego i złotego.

PUŁTUSK

(woj. mazowieckie)

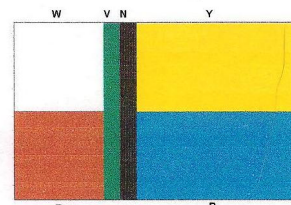
Flagi: zwykłą i uroczystą, ustanowiono wraz ze zmianą statutu 26 sierpnia 1999 r. Barwy określono, jako biała, niebieska i żółta. Nie podano proporcji pła. Flaga herbowa ma inny wzór i zawiera elementy herbu.

JÓZEFÓW

(woj. mazowieckie)

Flagę ustanowiono 24 marca 1997 r. wraz ze zmianą statutu miasta. Nie określono proporcji pła, ani proporcji podziałów wewnętrznym. Barwy podano jako kolor „biały, czerwony, błękitny i złoty”.

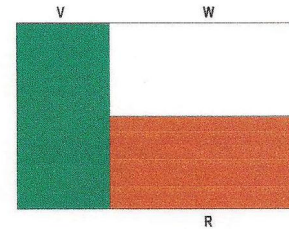

KNURÓW

(woj. śląskie)

Flaga Knurowa została ustanowiona 30 maja 1996 r. Barwy „biało – czerwone” przy drzewcu mają symbolizować polskość Śląska. „Żółto-niebieska” część flagi jest – jak napisano w Statucie – „fragmentem flagi śląskiej”.

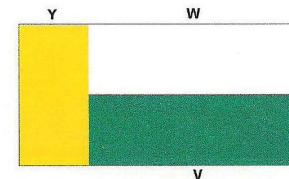
W statucie określono proporcje pła (5:8) oraz proporcje podziałów wewnętrznych.

SULECHÓW

(woj. lubuskie)

Flagę wprowadzono 26 lutego 1993 r., zmieniając jednocześnie statut miasta. Symbolika barw określanych, jako „zielona, biała i czerwona” nie jest znana. Proporcje pła wynoszą 2:3.

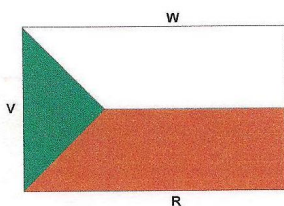

ZIELONA GÓRA

(woj. lubuskie)

Flaga Zielonej Góry należy do najstarszych ustanowionych w okresie powojennym. Przyjęta została specjalną uchwałą Miejskiej rady Narodowej 16 września 1965 r.

W załączniku do uchwały określono symbolikę barw: kolor żółty – to symbol przynależności Zielonej Góry do „piastowskich ziem śląskich”, kolor biały – jest symbolem bogatych tradycji włókienniczych miasta, kolor zielony – to symbol tradycji winiarskich i winobrania. Proporcje płata w pierwotnej wersji wynosiły 1:2.

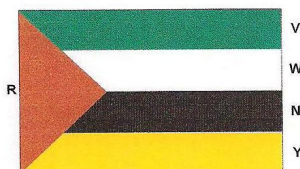
LUBLIN
(woj. lubelskie)

Flagę ustanowiono specjalną uchwałą z dnia 31 maja 1989 r. (!) w sprawie ustanowienia chorągwi miasta Lublina. Było to więc jeszcze w okresie PRL. W uchwale wprowadzono dwa znaki: chorągiew oraz flagę, różniącą się od chorągwi umieszczeniem na pasie białym herbu miasta. W uchwale określono proporcje płata oraz zasady wewnętrznego podziału.

SYCÓW
(woj. wielkopolskie)

Flagę przyjęto 7 marca 1996 r. specjalną uchwałą w sprawie flagi miasta. Kolory, ściśle związane z herbem, określono jako „czarny, biały, czerwony i żółty”. Proporcje płata 5:8.

PERZÓW
(gmina wiejska, woj. wielkopolskie)

Flaga ustanowiona została specjalną uchwałą 23 lipca 1991 r. wraz z herbem. Barwy ściśle związane z herbem. Proporcje płata 5:8.

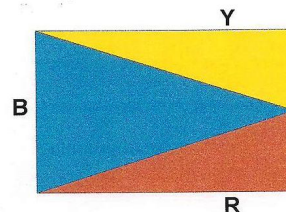
BRALIN
(gmina wiejska, woj. wielkopolskie)

Jest to jedna z pierwszych w Polsce flag gmin wiejskich. Ustanowiona została uchwałą Rady Gminy z dnia 22 sierpnia 1990 r. w sprawie herbu i barw gminy. Barwy ściśle związane z herbem. Proporcje płata 5:8.

ŁĘKA OPATOWSKA
(gmina, woj. wielkopolskie)

Kolejna z serii flag z okolic Kępna (obecny powiat kępiński) o charakterystycznym wzorze i barwach związanych z nowym herbem. Ustanowiona 27 września 1995 r. Proporcje płata 5:8.

ŁOMŻA
(miasto, woj. podlaskie)

Miasto Łomża stanowi odrębną gminę, obok gminy wiejskiej o tej samej nazwie, której flagę przedstawiono w numerze pierwszym *Flagi*. Flagę ustanowiono specjalną uchwałą z dnia 20 grudnia 1995 r. jej barwy określono, jako „żółta, niebieska i czerwona”. W barwnym załączniku do uchwały podano symbolikę barw: kolor żółty – symbolizuje „mazowieckie piaski”, niebieski – rzekę Narwę, czerwony – mury miejskie.

Jacek Skorupski

FLAGI PAŃSTWOWE I NARODOWE

Kształt flag państw współczesnego świata

Przygotowując poniższe zestawienie przeanalizowano proporcje flag 194 współczesnych jednostek politycznych, powszechnie lub prawie powszechnie, uznawanych za suwerenne państwa świata. Wzięto pod uwagę flagi narodowe i państwowe, które zwykle kształtem nie różnią się od flag urzędowych (inną sprawą jest czy ustawodawstwo poszczególnych państw uznaje i precyzyjnie rozróżnia obie kategorie flag). Wśród flag urzędowych wyjątkiem są flagi państwowe Danii i Islandii, które – w przeciwieństwie do prostokątnych flag narodowych – mają jaskółczy ogon, a w przypadku Norwegii –jaskółczy ogon z językiem.

Ustawowe proporcje flag państw świata

Proporcje	Europa	Azja	Afryka	Ameryka Płn. i Środkowa	Ameryka Południowa	Australia i Oceania	Łącznie
1:1	2						2
1:2	11	15	9	7	1	9	52
2:3	15	20	33	4	7		79
3:4	1		1			1	3
3:5	4	6	1	6	2	1	19
4:5	1						1
4:7		2		1			3
5:7	1						1
5:8	2		1	2		1	6
5:9		1					1
6:7			1				1
7:10					1		1
7:11	1						1
8:11	1	1					2
10:17			1				1
10:19			1	1		2	4
11:18	1						1
11:28		1					1
13:15	1						1
18:25	1						1
19:36						1	1
21:38			1				1
28:37	1						1
Inne		1					1
Nieustalone		1	3	3	1		8

Prawie wszystkie flagi narodowe i państwowe mają kształt prostokątów. Jedyne wyjątki to kwadratowe flagi Szwajcarii i Watykanu oraz flaga Nepalu. Jak wynika z załączonej tabeli, zdecydowanie najczęściej na świecie (68%) jest flag, w których stosunek szerokości do długości wynosi 2:3 i 1:2. Flagi o proporcjach boków 2:3 powiewają w 79 państwach (41 % ogółu państw świata), a w proporcjach 1:2 w 52 państwach (27 %). Proporcje 2:3 mają flagi wielu krajów europejskich (np. Hiszpanii, Włoch, Austrii, Czech, Francji), większości państw afrykańskich (m. in. Algierii, Beninu, Egiptu, Madagaskaru, RPA, Zambii). Flagi o takich proporcjach boków ma również niemal połowa państw Azji i kilka krajów Ameryki Łacińskiej (np. Kolumbia, Panama, Wenezuela). Flagi o proporcjach 1:2, wzorowanych na fładze brytyjskiej, mają głównie flagi byłych posiadłości Wielkiej Brytanii, w tym Kanada, Australia, Nowa Zelandia, Bahamy, Jamajka, Dominika, Sudan, Seszele. Dość popularne są

1:1

SZWAJCARIA, WATYKAN

13:15

BELGIA.

6:7

NIGER.

4:5

MONAKO.

28:37

DANIA.

3:4

GABON, PAPUA NOWA GWINEA,
SAN MARINO.

8:11

IZRAEL, NORWEGIA.

18:25

ISLANDIA.

5:7

ALBANIA.

7:10

BRAZYLIA.

2:3

ALGERIA, ARABIA SAUDYJSKA,
AUSTRIA, BARBADOS, BENIN,
BOLIWIA, CHILE, CHINY,
CYPR PÓLNOCNY, CZECHY, EGIPCI,
FRANCJA, GAMBIA, GHANA,
GRECJA, HISPANIA, HOLANDIA,
INDIE, IRAK, JAPONIA,
KAMBODŻA, KENIA, KOLUMBIA,
KOMORY, KONGO (Rep. Demokr.),
KOREA PÓLUDNIOWA, LAOS,
LESOTHO, MADAGASKAR,
MALAWI, MALEDIWIY, MALTA,

MAROKO, MAURETANIA,
MAURITIUS, MOZAMBIK,
NAMIBIA, PAKISTAN, PANAMA,
PERU, PORTUGALIA,
REP. PÓLUDNIOWEJ AFRYKI,
ROSJA, RUMUNIA,
SAINT VINCENT I GRENADYNY,
SIERRA LEONE, SINGAPUR,
SŁOWACJA, SUAZI, SURINAM,
SYRIA, TAJLANDIA, TAJWAN,
TANZANIA, TUNEZJA, TURCJA,
UKRAINA, URUGWAJ,
WENEZUELA, WĘGRY, WIETNAM,
WŁOCHY, ZAMBIA.

Używane: ANDORA, ANGOLA,
ANTIGUA I BARBUDA, BHUTAN,
BOTSWANA, BURKINA FASO,
CZAD, GWINEA, JEMEN,
KAMERUN, KONGO, LIBAN,
MALI, SENEGAL, SOMALIA,
UGANDA,
WYBRZEŻE KOŚCI SŁONIOWEJ.

7:11

ESTONIA.

5:8

DOMINIKANA, GWATEMALA,
GWINEA RÓWNIKOWA, PALAU,
POLSKA, SZWECJA.

11:18

FINLANDIA.

3:5

BAHRAJN, BANGLADESZ,
BULGARIA, BURUNDI, CYPR,
GRENADA, GRUZJA, GUJANA,
HAITI, KIRGISTAN, KOSTARYKA,
LIECHTENSTEIN, LUKSEMBURG,
NIEMCY, NIKARAGUA,
SALWADOR,
TRYNIDAD I TOBAGO.

Używane: INDONEZJA, PARAGWAJ.

10:17

ZIELONY PRZYLADEK.

4:7

IRAN, MEKSYK, OMAN.

5:9

BIRMA.

21:38

DZIBUTI.

10:19

LIBERIA, MIKRONEZJA, USA,
WYSPIY MARSHALLA.

19:36

VANUATU.

1:2

ARMENIA, AUSTRALIA,
AZERBEJDŻAN, BAHAMY,
BIAŁORUŚ,
BOŚNIA I HERCEGOWINA,
BRUNEJ, CHORWACJA, DOMINIKA,
EKWADOR, ERYTREA, ETIOPIA,
FIDZI, FILIPINY, HONDURAS,
IRLANDIA, JAMAJKA, JORDANIA,
JUGOSŁAWIA, KANADA,
KAZCHSTAN, KIRIBATI,
KOREA PÓLNOCNNA, KUBA, KUWEJIT,
LITWA, LOTWA, MACEDONIA,
MALEZJA, MOLDAWIA, MONGOLIA,
NAURU, NIGERIA, NOWA ZELANDIA,
SAINT LUCIA, SAMOA, SESZELE,
SŁOWENIA, SRI LANKA, SUDAN,
WYSPIY ŚW. TOMASZA I KSIĄŻĘCA,
TADŻYKISTAN, TONGA,
TURKMENISTAN, TUVALU,
UZBEKISTAN, WIELKA Brytania,
WYSPIY SALOMONA, ZIMBABWE,
ZJEDN. EMIRATY ARABSKIE.

Używane: GWINEA BISSAU, LIBIA.

11:28

KATAR.

PROPORCJE
NIEUSTALONE
(używane są różne proporcje)

AFGANISTAN,
ARGENTYNA,
BELIZE,
PORTORYKO,
REPUBLIKA ŚRODKOWEJ AFRYKI,
RUANDA,
SAINT CHRISTOPHER I NEVIS,
TOGO

NEPAL.

też flagi o proporcjach 3:5 (19 państw), używane m.in. w Niemczech, Lichtensteinie oraz kilkunastu państwach Azji i obu Ameryk.

W przypadku Polski ustawowy stosunek szerokości (wysokości) do długości płata flagi wynosi 5:8. Poza Polską flagi o takich rozmiarach ma jeszcze tylko 5 państw – Gwatemala, Szwecja Dominikana, Gwinea Równikowa i Palau.

„Najdłuższą” flagą świata jest obecnie flaga Kataru o proporcjach boków 11:28¹.

Jak powszechnie wiadomo, flagi tylko dwóch państw świata - Szwajcarii i Watykanu mają kształt kwadratowy. Bardzo zbliżone do kwadratu są flagi Belgii (13:15), Nigru (6:7), Monako (4:5), Danii (28:37), Gabonu, Papui-Nowej Gwinei i San Marino (3:4).

Zgodne ze starożytną zasadą „złotego podziału” (podziału harmonicznego) są flagi 26 państw o proporcjach 5:8, 11:8 i 3:5. Tak więc w tej grupie jest również flaga polska.

Wyjątkowy kształt ma flaga Nepalu, która jako jedyna² flaga narodowa we współczesnym świecie nie ma kształtu prostokąta czy kwadratu. Spiczasta forma flagi doskonale oddaje wysokogórski charakter tego królestwa. W swej podstawowej formie flaga przypomina wcześniejsze flagi królestw Hindu, położonych na południe od Nepalu, a dziś należących do Indii. Stosunek wysokości do największej długości flagi wynosi 4:3. Flaga Nepalu w tej postaci powstała przed około stu laty, kiedy to w charakterystyczny sposób złączono dwa porce o kształcie trójkątnym w jedną płachtę flagi³. Dwa zasadnicze rogi flagi symbolizują - jak się najczęściej uważa - niebotyczne wierzchołki górskie Himalajów i dwie podstawowe religie kraju – hinduizm i buddyzm.

Z flag niepaństwowych nieregularną ma np. stan Ohio, jako jedyny spośród 50 współczesnych stanów USA. Flaga Ohio (z 1902 r.) wzorowana jest na proporcjach amerykańskiej kawalerii z lat 1862-1885 - zwężające się pole flagi ma wycięcie w kształcie jaskółczego ogona.

Należy zaznaczyć, że publikacje encyklopedyczne, a nawet weksylologiczne czasem zaokrąglają wymiary niektórych flag. Przykładowo, przy flagach Mikronezji i Wysp Marshalla, których proporcje wzięte są amerykańskiej *Stars and Stripes*⁴, zamiast stosunku boków 10:19 podaje się wersję uproszczoną: 1:2. Ustawowo niesprecyzowane są wymiary flag kilkunastu państw świata, w tym Argentyny, Andory i wielu państw afrykańskich. Na przykład w Argentynie używane są flagi o proporcjach 3:5, 2:3 lub 1:2, a w Andorze i 12 państwach Afryki 2:3. Brak pogłębionej wiedzy w zakresie ustawodawstwa weksylologicznego i stanu faktycznego w różnych państwach, a także podawanie tylko proporcji najczęściej występujących w danym kraju jest przyczyną licznych rozbieżności między poszczególnymi publikacjami weksylologicznymi. W naszym zestawieniu uwzględnione zostały wszystkie 23 ustawowe proporcje flag państwowych lub narodowych. Flagi 29 państw, których proporcji nie określono, lub o których nie mamy oficjalnych danych, znalazły się w czterech miejscach - przy proporcjach 2:3, 3:5 i 1:2 oraz pod nagłówkiem „używane” (znaczy to, że choć oficjalnie tego nie ustalono, takie są proporcje flag używanych w danym państwie).

Przy graficznym przedstawianiu flag w wydawnictwach ogólnych czy też czasem nawet specjalistycznych, z reguły nie uwzględnia się (za wyjątkiem flag Nepalu, Szwajcarii i Watykanu) rzeczywistych proporcji boków flag. Poza wymienionymi trzema wyjątkami rysunki flag wszystkich państw świata są jednakowe. Wada takiego podejścia jest oczywista. Przy „skracaniu” lub „wydłużaniu” flag w celu dostosowania ich do obranych proporcji, deformacji ulega rysunek godel.

KSZTAŁT FLAGI POLSKI

Po odzyskaniu niepodległości utraconej w okresie rozbiorów, w początkach II Rzeczypospolitej, Sejm w dniu 1 VIII 1919 r. uchwalił ustawę o „godłach i barwach Rzeczypospolitej Polskiej” (Dz. U. RP nr 69, z 28 VIII 1919 r., poz. 416). Za barwy Rzeczypospolitej Polskiej uznano kolory biały i czerwony w podłużnych pasach równoległych, z których górny jest biały, dolny zaś -czerwony. Stosunek boków – długości do szerokości – flagi ustalono na 8:5. Proporcje te obowiązują do dziś, z tym, że obecnie najczęściej proporcję tę podaje się

jako 5:8 (stosunek szerokości do długości płata flagowego). Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 13 XII 1927 r. (Dz. U. RP nr 115 z 28 XII 1927 r., poz. 980) potwierdza, że stosunek szerokości do długości „płachty o barwach państwowych” wynosi 5:8.

Po II wojnie światowej kwestię wyglądu flagi państwowej regulował dekret z 7 XII 1955 r. „o godle i barwach PRL oraz pieczęciach państwowych” (Dz. U. PRL nr 47 z 31 XII 1955 r., poz. 315). Podano w nim wprawdzie, że stosunek szerokości do długości flagi ma wynosić 3:8, ale szybko ten oczywisty błąd sprostowano (Dz. U. PRL nr 7 z 20 III 1956 r., poz. 43). Nieścisłość dotycząca proporcji flagi polskiej znalazła się też w oficjalnej, czterojęzycznej, broszurze „*Bandery, flagi i proporce stosowane w Marynarce Wojennej PRL*” (Warszawa 1955) – co, jak podkreśla A. Znamierowski [Stworzony do chwały, s.207] – do dziś wywołuje pewne zamieszanie wśród weksylogów zagranicznych.

Niestety również najważniejsze polskie encyklopedie i leksykony – te dawniejsze jak i całkiem współczesne – błędnie podają (jako 3:8 względnie 8:3) proporcje boków polskiej flagi państwowej (np. *Wielka Encyklopedia Powszechna*, PWN, t. 11, Warszawa 1968, s. 153⁵; *Leksykon PWN*, Warszawa 1972, s. 321; *Encyklopedia Powszechna PWN*, t.1, Warszawa 1973, s. 781; *Nowa Encyklopedia Powszechna PWN*, t.2, Warszawa 1995, s. 379; *Nowy Leksykon PWN*, Warszawa 1998, s.489). Po zasygnalizowaniu (przez autora niniejszej notatki) pod koniec 1998 r. tego poważnego niedopatrzenia dyrekcji Wydawnictwa Naukowego PWN, przyrzeczono wprowadzić odnośne poprawki w następnych wydaniach encyklopedii powszechnych. Co ciekawe, *Encyklopedia popularna PWN* wydawana przez wymienioną oficynę, w edycjach już od połowy lat 90. zamieszczała prawidłową informację nt. proporcji flagi polskiej. *Mała encyklopedia PWN A-Z* z 2000 r. też podaje właściwe dane (5:8).

Dotarcie do świadomości naszego społeczeństwa informacji dotyczących ustawowych kształtów flagi Polski, pozwoli – w przypadku amatorskiego sporządzania sztandarów i chorągiewek narodowych, np. przez młodzież - na stosowanie odpowiednich proporcji szerokości do długości płata flagowego i tym samym na należne uszanowanie tego, tak ważnego, symbolu naszej Ojczyzny.

Najważniejsza literatura

- Brożek A., *Lexikon vlajek a znaku zemi svĕta*, Kartografie, Praha 1998.
Crampton W., *Ultimate pocket flags of the world*, Dorling Kindersley Limited, London 1999.
Herzog H.U., *Flaggen und Wappen*, VEB Bibliographisches Institut, Leipzig 1982.
Hesmer K.H., *Flaggen und Wappen der Welt*, Bertelsmann Lexikon Verlag, Gütersloh 1992.
Znamierowski A., *Stworzony do chwały*, Editions Spotkania, Warszawa 1995.
Znamierowski A., *The World Encyclopedia of Flags*, Lorenz Books, London 1999.

Jerzy Wrona, Alfred Znamierowski

¹ Poprzednia flaga Iranu (sprzed 1979 r.) miała rozmiary 1:3. Podobne proporcje boków ma współczesna flaga Czarnogóry – republiki federacyjnej Jugosławii.

² W latach 1896-1897 flaga narodowa Etiopii składała się z trzech wydłużonych, trójkątnych proporców: zielonego, złotego i czerwonego.

³ W 1962 r. zmodyfikowano flagę usuwając twarze z przedstawionych na niej rysunków księżycy i słońca. Flagą wyraża życzenie, aby Nepal istniał tak długo jak te ciała niebieskie. Widniejący w górnej części flagi księżyc (półksiężyc) symbolizuje króla, który jest duchowną i świecką głową państwa. Słońce reprezentuje ród Rana, którego członkowie dziedzicznie (do 1951 r.) pełnili funkcję premiera.

⁴ Flagi USA używane przez władze i instytucje państwowe oraz wojsko mają proporcje 10:19, ustalone w 1912 r. Instytucje publiczne i prywatne, a także zwykli obywatele Stanów Zjednoczonych, obok weksyliów o przepisowych parametrach, w praktyce najczęściej posługują się takimi, gdzie stosunek odpowiednich boków wynosi 2:3, 3:5, 5:8 [A. Znamierowski, *Flaga*, nr 7, s. 14].

⁵ Czytelnicy wydawnictw słownikowych są bardziej uważni. W egzemplarzu WEP znajdującym się w Czytelni Głównej BJ w Krakowie, w haśle „symbole państwowe” ktoś przekreślił błędną informację dotyczącą proporcji boków flagi polskiej i ołówkiem dopisał 8:5.

XIX MIĘDZYNARODOWY KONGRES WEKSYLOLOGICZNY

O organizację tego kongresu od wielu lat ubiegali się Anglicy, którzy chcieli tak uczcić dwusetną rocznicę ustanowienia obecnej flagi Wielkiej Brytanii. Przypomnijmy, że Flaga Unii (*Union Flag*), bardziej znana pod potoczną nazwą *Union Jack*, używana jest od 1 stycznia 1801 roku.

Kongres, zorganizowany przez Flag Institute, odbył się w Yorku na północy Anglii w dniach od 23 do 27 lipca 2001 roku. Większość uczestników przybyła tam już poprzedniego dnia, kiedy odbywała się rejestracja, a wieczorem można się było spotkać na lampce wina w historycznym gmachu Guildhall.

Uczestników kongresu było 105, w tym bardzo wielu z żonami, a kilku z całymi rodzinami. Po raz pierwszy reprezentowane były wszystkie kontynenty. Uczestnicy przybyli z 25 państw. Najliczniej były reprezentowane Wielka Brytania (31), Stany Zjednoczone (13), Francja (6) i Japonia (5). Po czterech delegatów przybyło z Finlandii, Hiszpanii, Holandii, Niemiec, Republiki Południowej Afryki i Szwajcarii. Po trzech było z Australii, Belgii i Czech, po dwóch z Argentyny, Danii, Egiptu, Kanady i Szwecji i po jednym z Chorwacji, Izraela, Meksyku, Nowej Zelandii, Włoch i Zimbabwe. Jeden dzień na kongresie spędził Adrian Strickland z Malty, a dwa dni Władysław Sokołow z Rosji.

Uroczyste otwarcie kongresu nastąpiło również w gmachu Guildhall, po czym uczestnicy, z flagami swych państw, przeszli przez centrum miasta do Tempest Anderson Hall przy Yorkshire Museum, gdzie prezentowano wszystkie referaty. Poza flagami państwowymi w pochodzie niesiono flagi Bretonii, Fryzji, Katalonii i Walii, a także flagi kilku towarzyszów weksylologicznych.

W ciągu pięciu dni kongresu uczestnicy wysłuchali trzydziestu referatów i komunikatu na temat nowej edycji albumu flag wydanego we Francji, obejrzeni dwie ciekawe wystawy flag oraz wzięli udział w całonocnej wycieczce do Historic Quay w Hartlepool i w seminarium na temat internetowego *Flags of the World*. Na wielką pochwałę zasługuje świetne przygotowanie organizatorów do prezentacji ilustracji do referatów. Wszystkie zostały wprowadzone do komputera i były wyświetlane na wielkim ekranie. Tym samym pojawiła się nowa ja-

kość, która - miejmy nadzieję - stanie się standardem na kolejnych kongresach.

Ponieważ nie ma tu dość miejsca na omówienie wszystkich tematów, jakie poruszono, przedstawię w skrócie dość subiektywny przegląd tych, które moim zdaniem charakteryzował wysoki poziom i były jednocześnie najbardziej interesujące. Należy do nich referat o flagach królewskich na południu Afryki, jaki przedstawił Bruce Berry z RPA. Poza przezroczami pokazał on kilka flag rzeczywistych (w tym królów Suazi i Lesotho). Jak zwykle bardzo ciekawy był referat Michela Lupanta, tym razem o

używanych na morzu, Roberto Breschii przedstawił flagi małych państw włoskich, które istniały po roku 1700, Robin Ashbuner przedstawił charakterystykę flag w Walii, Aleš Brožek mówił o flagach partii politycznych w Czechach i na Słowacji, a Jaroslava Martykan omówił główce chorągwi tureckich.

Posiedzenia FIAV (Międzynarodowa Federacja Stowarzyszeń Weksylologicznych) były w tym roku wyjątkowo krótkie. Nie było tematów kontrowersyjnych, a dyskusja nad przyjęciem nowych członków i innymi sprawami nie doprowadziła do różnicy zdań. W wybo-

Część uczestników kongresu po przemarszu przez miasto, przed rozpoczęciem obrad.

odkryciach weksylologicznych w czasie jego podróży dookoła świata (w lecie 1999), w czasie której odwiedził jedenaście państw. Jednym z nich było Brunei, gdzie własne flagi ma ponad stu członków rodziny panującej. Ciekawy i świetnie ilustrowany był referat Philippe Raulta o nowych flagach w Bretanii. Wielkiej pracy badawczej wymagało przygotowanie przez Sebastia Herreros Agui referatu na temat sztandarów brygad międzynarodowych z czasów wojny domowej w Hiszpanii. Warto odnotować również, że Bruce Nicholls mówił o historii brytyjskich weksyliów

racz do władz FIAV nie było nowych kandydatur i jednogłośnie postanowiono, że dotychczasowy Zarząd w składzie: prezydent Michel Lupant (Belgia), sekretarz generalny Charles Spain (USA) i sekretarz generalny do spraw kongresów Graham Bartram (Wielka Brytania) pozostanie na następną kadencję. Do FIAV przyjęto następujące stowarzyszenia i instytucje:

1. FOTW - Flags of the World, międzynarodowa strona internetowa, która obecnie prezentuje już ponad 20 000 flag obecnych i historycznych.
2. Vlaggendokumentatie Centrum

Nederland (Holandia).

3. Instytut Heraldyczno-Weksylogiczny (Polska).

4. Société vexillologique de l'ouest (Francja).

5. Confederate States Vexillological Association (USA).

6. Nihon Kishougaku Kyoukai (Japonia).

7. Vexillological Association of the State of Texas (USA).

8. Societatea de Genealogie, Heraldică și Arhivistică „Paul Gore” (Mołdawia).

Na posiedzeniu FIAV potwierdzono, że następny, XX Międzynarodowy Kongres Weksylogiczny odbędzie się w Sztokholmie, w dniach 28 lipca - 1 sierpnia 2003 roku. Kolejny kongres ma być na Malcie.

FIAV otrzymał też od Centro Interdisciplinario de Estudios Culturales oficjalną propozycję, by XXII kongres odbył się w dniach 16 - 20 lipca 2007 r. w Buenos Aires. Propozycja ta zostanie przedyskutowana na kongresie w Sztokholmie. Ze względu na to, że kolejne trzy kongresy (York, Sztokholm,

Część uczestników kongresu po przemarszu przez miasto, przed rozpoczęciem obrad.

Ponieważ zmieniony został odpowiedni punkt statutu, nie ma już rozróżnienia między członkami zwykłymi i stowarzyszonymi. Tak więc obecnie do FIAV należy 50 stowarzyszeń i instytucji weksylogicznych z 28 państw (Argentyna, Australia, Belgia, Czechy, Dania, Finlandia, Francja, Hiszpania, Holandia, Japonia, Kanada, Malta, Mołdawia, Niemcy, Norwegia, Nowa Zelandia, Polska, RPA, Rumunia, Słowenia, Sri Lanka, Szwajcaria, Szwecja, Ukraina, USA, Wielka Brytania, Węgry, Włochy).

Malta) odbędą się w Europie, Argentyna ma duże szanse, gdyż istnieje niepisane porozumienie, że kongresy powinny się odbywać przynajmniej co drugi raz na innym kontynencie niż Europa (dotychczas 12 było w Europie, 3 w USA, 2 w Kanadzie i po jednym w Australii i RPA).

Dla wielu członków FIAV coraz większy problem stanowi wysokość opłat kongresowych (ponad 300 dolarów USA), a także wysokie koszty dojazdu i hoteli. Argentyńczycy zapewniają, że koszty te będą w Buenos Aires niższe, niż w przypadku ostatnich kongresów.

Uczestnicy seminarium na temat internetowego Flags of the World (FOTW). Na pierwszym planie flaga FOTW. W pierwszym rzędzie (u dołu) od lewej: Armand du Payrat (Francja), Dov Gutterman (Izrael), David Martucci (USA) i Kevin Harrington (Kanada). W drugim rzędzie od lewej: Ian Sumner (W. Bryt.), Bruce Berry (RPA), Aleš Brožek (Czechy), Petr Exner (Czechy), Ralph Kelly (Australia), Rob Reaside (Kanada) - Dyrektor FOTW, Jaroslav Martykán (Czechy), Željko Heimer (Chorwacja), Philippe Rault (Francja), Harry Oswald (USA), Miru Takano (Japonia).

W czasie bankietu, kończącego kongres w Yorku, odbyło się rozdanie tradycyjnych nagród. Vexillon przypadł w udziale Armandowi du Payrat za prace nad nową edycją albumu, wydawanego już od XIX wieku przez francuski Service Hydrographique et Océanographique de la Marine. Nagrodę wytwórców flag otrzymał za swój referat Philippe Rault. Niespodziewanie dla wszystkich, Zarząd FIAV po raz pierwszy w historii kongresów przyznał własne wyróżnienia,

którymi postanowił uhonorować najwybitniejszych weksylogów za całokształt ich działalności. Ustanowiony przez Zarząd *Fellow of the Federation*, otrzymali: Teodoro Amerlink (Meksyk), Christian Fogd Pedersen (Dania), Barrie Kent (Wielka Brytania), Bruce Nicolls (Wielka Brytania), Whitney Smith (USA), Aldo Ziggio (Włochy) i Alfred Znamierowski (Polska).

Zdjęcia: Beata i Alfred Znamierowscy

POLSKIE TOWARZYSTWO WEKSYLOLOGICZNE

ul. Raclawicka 103, 02-634 Warszawa Tel. (22) 844 41 58

PREZES: Jacek Skorupski SEKRETARZ GENERALNY: Andrzej Bełowski
 WICEPREZESI: Władysław Serwatowski, Alfred Znamierowski SKARBNIK: Michał Godlewski

REDAKCJA BIULETYNU FLAGA: Jacek Skorupski, Alfred Znamierowski Telefon: (22) 793 05 10

DZIENNIK USTAW

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 28 stycznia 1958 r.

Nr 5

Treści

DEKRET PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

Poz.: 32—z dnia 24 listopada 1937 r. o znakach wojska i marynarki wojennej 47

32

DEKRET PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 24 listopada 1937 r.

o znakach wojska i marynarki wojennej.

Na podstawie art. 63 ust. (1) ustawy konstytucyjnej oraz zgodnie z dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 9 maja 1936 r. o sprawowaniu zwierzchnictwa nad Siłami Zbrojnymi i organizacji naczelnych władz wojskowych w czasie pokoju (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 286) postanawiam co następuje:

Rozdział I.

Przepisy wstępne.

Art. 1. Znakami wojska i marynarki wojennej są:

- a) w wojsku: sztandar, flaga i szachownica lotnicza;
- b) w marynarce wojennej: bandera wojenna, znak dowódcy okrętu i proporzec marynarki wojennej; statki powietrzne i porty lotnictwa marynarki wojennej używają znaków wojska.

Art. 2. Poza wymienionymi w art. 1 znakami wojska i marynarki wojennej stosuje się:

- a) w wojsku: oznaczenia wojskowe (odróżnienia i wyróżnienia), do których zalicza się proporce i buńczuki, znaki dowódców, znaki oddziałowe, chorągiewki, płomienie itp.;
- b) w marynarce wojennej: oznaczenia marynarki wojennej, do których zalicza

się flagi i proporczyki dowódców oraz inne flagi i proporczyki.

Art. 3. Minister Spraw Wojskowych — a co do marynarki wojennej, z jego upoważnienia, szef Kierownictwa Marynarki Wojennej — ustala wzory znaków, wymienionych w art. 2, oraz określa rozkazem te formacje wojska i marynarki wojennej, którym służy prawo do posiadania tych znaków.

Art. 4. Minister Spraw Wojskowych — a co do marynarki wojennej, z jego upoważnienia, szef Kierownictwa Marynarki Wojennej:

- a) nadaje, z wyjątkiem sztandarów, wszelkie znaki stosowane w wojsku i marynarce wojennej;
- b) określa rozkazem warunki i sposoby używania wszelkich znaków wojska i marynarki wojennej.

Art. 5. Nazwa „sztandar“ i „bandera wojenna“ oraz wzór tych znaków, ustalony w dekreście niniejszym, przysługuje wyłącznie znakom używanym przez wojsko i marynarkę wojenną.

Art. 6. Ustalone w dekreście niniejszym lub w przepisach na jego podstawie wydanych znaki wojska i marynarki wojennej korzystają

z ochrony przewidzianej ustawowo dla godła państwowych.

Rozdział II.

Znaki wojska.

A. Sztandary.

Art. 7. Sztandar jest widomym znakiem uosabiającym Państwo Polskie; jest symbolem najwyższych wartości ducha i ciała, których Polska wymaga od swych żołnierzy.

Art. 8. (1) Prawo do posiadania sztandaru służą formacjom liniowym wojska, liniowym oddziałom lądowym marynarki wojennej oraz szkołom kształcącym na oficerów służby stałej lub podoficerów zawodowych.

(2) Sztandary nadaje Prezydent Rzeczypospolitej jako Zwierzchnik Sił Zbrojnych na wniosek Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 9. Sztandar składa się z płatu, orla, drzewca i kokardy.

Art. 10. (1) Płatem sztandaru jest tkanina biała w kształcie kwadratu, na której obu stronach znajduje się krzyż kawalerski wykonany z tkaniny czerwonej (barwy cynobru). Jeden bok płatu przytwierdza się do drzewca. Boki sztandaru, z wyjątkiem boku przytwierdzonego do drzewca obszyte są frędzlą barwy jasnego złota szerokości 5 cm.

(2) Na prawej stronie płatu (wzór Nr 1) tj. ze stanowiska patrzącego na lewo od drzewca, pośrodku krzyża kawalerskiego znajdują się dwie gałązki wawrzynu ułożone w kształcie wieńca. Pośrodku wieńca mieści się orzeł państwowy. Pomiedzy ramionami krzyża kawalerskiego w rogach płatu są umieszczone mniejsze wieńce z wawrzynu, a w ich polach numery formacji, albo — zamiast numeru — inicjały (emblematy) formacji.

(3) Na lewej stronie płatu (wzór Nr 2), pośrodku krzyża kawalerskiego znajduje się wieńiec, taki sam jak na prawej stronie płatu, a w wieńcu trzywierszowy napis: „Honor i Ojczyzna”. Pomiedzy ramionami krzyża, w rogach płatu znajdują się mniejsze wieńce, jak na prawej stronie płatu, lub tarcze; w wieńcach lub na tarczach mogą być umieszczone numery lub emblematy formacji, inicjały szefa formacji, wizerunki świętych, herby lub godła miejscowości związanych z historią formacji itp. Na ramionach krzyża kawalerskiego mogą być umieszczone nazwy miejscowości i daty związane z historią formacji. Emblematy, symbole itp., umieszczone stosownie do decyzji Ministra Spraw Wojskowych w wieńcach lub na tarczach, a także napisy na ramionach krzy-

ża haftowane są według wzorów zatwierdzanych przez Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 11. (1) Orzeł przedstawiony jest w pozycji siedzącej, głowę trzyma zwróconą w prawo; na głowie umieszczona jest korona, skrzydła są rozchylone i wzniesione ku górze; szponami opiera się o graniastą podstawę. Na przedniej ścianie podstawy umieszcza się numer formacji albo — zamiast numeru — inicjały (emblematy) formacji.

(2) Orzeł i podstawa są wykonane z białego metalu (srebra); korona, dziób i szpony są złoczone.

(3) Wysokość orla z podstawą wynosi 25 cm, samej podstawy 6 cm, długość podstawy 9 cm, szerokość 4,5 cm.

Art. 12. Drzewce, długości 2,5 m jest sporządzone z drzewa toczonego i polituowanego. Na jednym jego końcu umieszczony jest orzeł z podstawą, na drugim metalowe stożkowate okucie.

Art. 13. (1) Kokarda jest uwiązana ze wstęgi o barwach państwowych, końce jej zwisają swobodnie i są obszyte, jak boki płatu, frędzlą. Na wstędze może być wyhaftowana dewiza formacji, której brzmienie i wzór zatwierdza Minister Spraw Wojskowych. Kokardę umieszcza się na drzewcu, poniżej podstawy z orłem po prawej stronie płatu.

(2) Na sztandarach formacji odznaczonych krzyżem orderu wojennego „Virtuti Militari” jest umieszczona pod kokardą o barwach państwowych druga kokarda uwiązana ze wstęgi orderu wojennego „Virtuti Militari” I klasy. Końce wstęgi są obszyte frędzlą, jak wstęgi o barwach państwowych. Układ kokard równoległy. Szerokość wstęgi wynosi 10 cm. Na drzewcu sztandaru między pierwszym a drugim gwoździem od góry przytwierdzony jest krzyż orderu wojennego „Virtuti Militari” klasy V (wzór Nr 3).

Art. 14. (1) Na sztandarze formacji, której został nadany order zagraniczny, mogą być za zezwoleniem Prezydenta Rzeczypospolitej umieszczone oznaki (kokarda, krzyż) tego orderu.

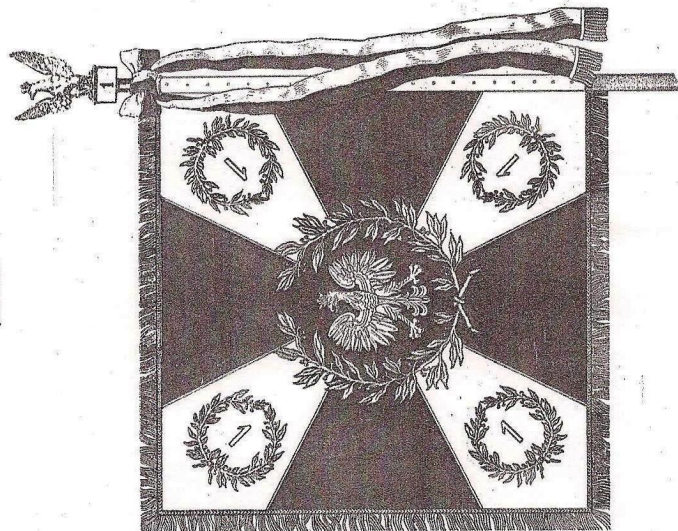
(2) Oznaki orderu zagranicznego umieszcza się na sztandarze w ten sam sposób, jak oznaki orderu wojennego „Virtuti Militari”. O ile sztandar posiada już oznaki orderowe, oznaki nowego orderu umieszcza się pod oznakami orderu otrzymanego poprzednio.

Art. 15. Wymiary płatu sztandaru, oraz ilość gwoździ służących do przytwierdzenia płatu do drzewca ustala się następująco:

- a) dla formacji piechoty, lotnictwa, saperów oraz dla nie wymienionych pod lit.
- b) wszelkich innych formacji wojsko-

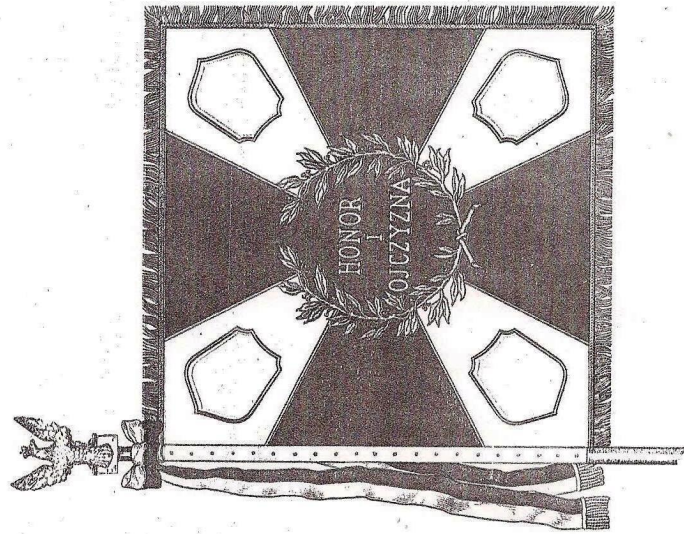
Zahvezniki do diktetu Prezidenta Respubliky z dnia 28 listopada 1937 r.
Wzór Nr 1
do art. 10 ust. 2.

Sztandar
prawa strona.

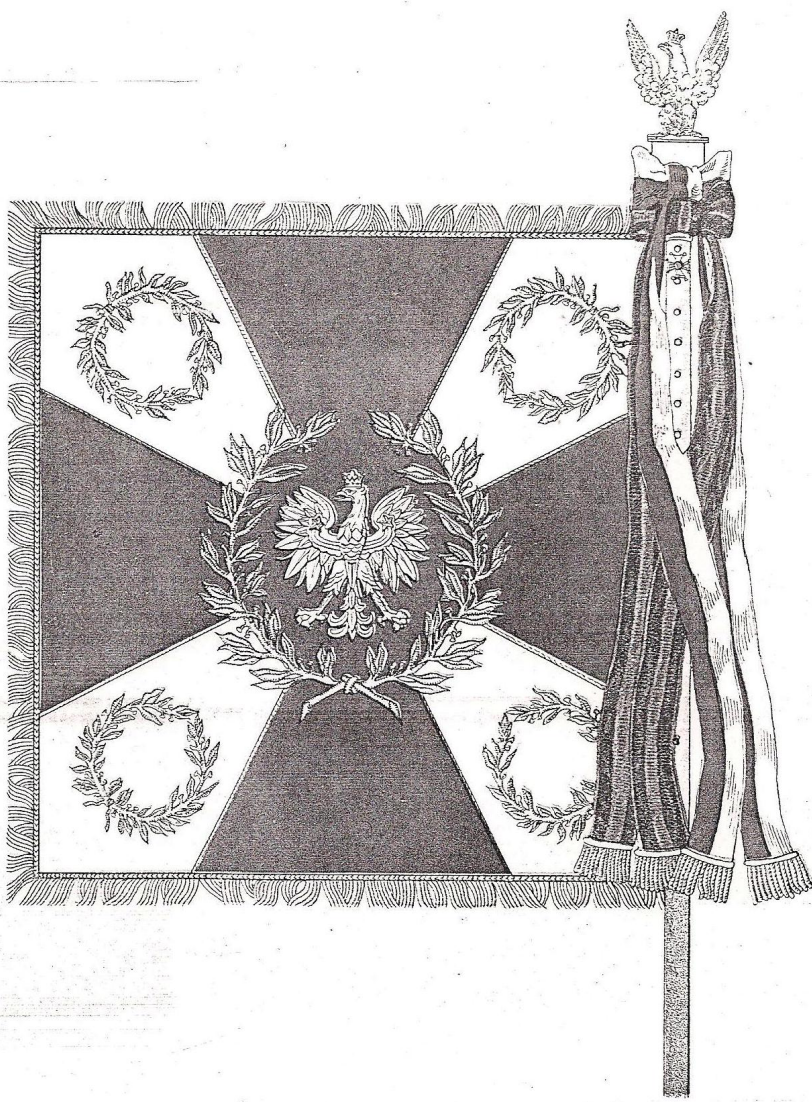

Wzór Nr 2
do art. 10 ust. 3.

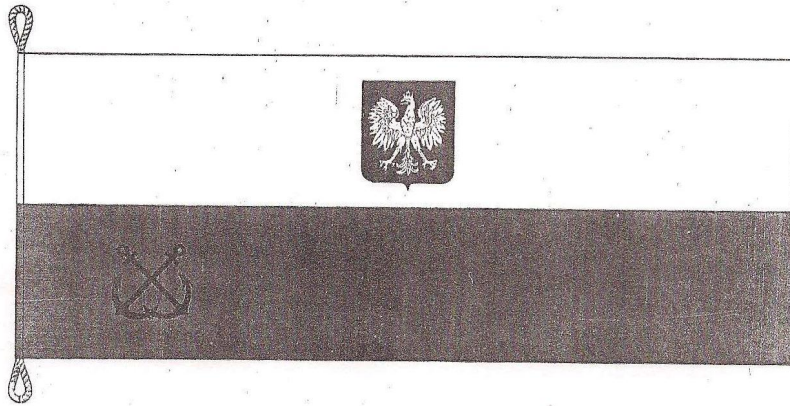
Sztandar
lewa strona.

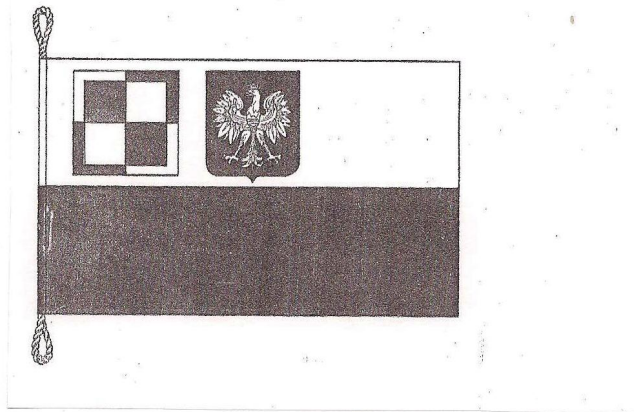
Sztandar
odznaczony orderem wojennym „Virtuti Militari”.

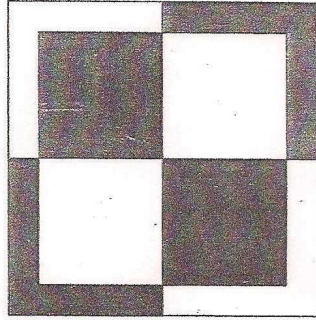
Flaga wojskowych statków żeglugi śródlądowej.

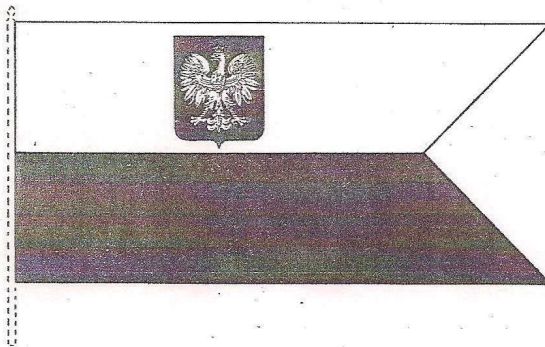
Flaga wojskowych portów lotniczych, oraz balonowa.

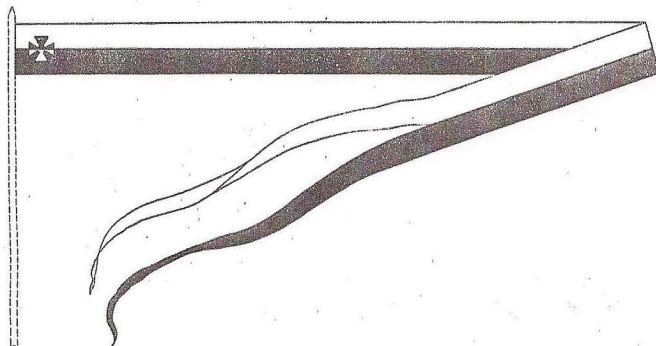
Szachownica lotnicza.

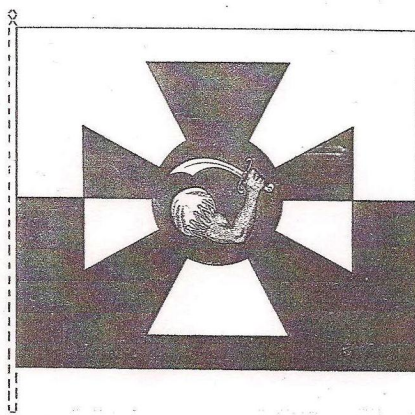
Polska bandera wojenna.

Znak dowódcy okrętu.

Proporzec marynarki wojennej.

wych, tudzież dla wszelkich szkół kształcących kandydatów na oficerów służby stałej i podoficerów zawodowych, nie wymienionych poniżej pod lit. b), — bok płatu sztandaru wynosi 1 m, — ilość gwoździ 21;

- b) dla formacji kawalerii, artylerii, broni pancernych i wojsk łączności oraz dla szkół kształcących kandydatów na oficerów służby stałej i podoficerów zawodowych tych broni, — bok płatu sztandaru wynosi 65 cm, ilość gwoździ 16.

B. Flagi wojska.

Art. 16. Rozróżnia się następujące flagi wojska:

- a) flaga wojskowych statków żeglugi śródlądowej,
b) flaga wojskowych portów lotniczych oraz wojskowa flaga balonowa.

Art. 17. (1) Flagą wojskowych statków żeglugi śródlądowej (wzór Nr 4) jest płat tkaniny o barwach państwowych, w kształcie prostokąta. Pośrodku białego pasa umieszczony jest herb państwowy. Na pasie czerwonym flagi umieszczone są w kolorze czarnym dwie skrzyżowane kotwice.

(2) Do krótszego boku flagi wszysza jest linka służąca do umocowania i podnoszenia flagi.

(3) Stosunek szerokości do długości płatu wynosi $1:2\frac{1}{2}$. Stosunek wysokości herbu państwowego do szerokości płatu wynosi 1:3, stosunek wysokości kotwicy do szerokości płatu wynosi 1:4.

Art. 18. (1) Flagą wojskowych portów lotniczych oraz wojskową flagą balonową (wzór Nr 5) jest płat tkaniny o barwach państwowych w kształcie prostokąta. Pośrodku białego pasa jest umieszczony herb państwowy. Na białym pasie jest umieszczona również szachownica lotnicza wedle wzoru Nr 6.

(2) Do krótszego boku flagi wszysza jest linka służąca do umocowania i podnoszenia flagi.

(3) Stosunek szerokości do długości płatu wynosi 5:8. Stosunek wysokości herbu państwowego i szachownicy lotniczej do szerokości płatu wynosi 2:5.

C. Szachownica lotnicza.

Art. 19. (1) Do oznaczenia wojskowych samolotów i balonów służy szachownica lotnicza (wzór Nr 6).

(2) Szachownica lotnicza jest to kwadrat podzielony na cztery równe pola, z których

lewe górne i prawe dolne są barwy czerwonej z obwódką białą, a pozostałe — barwy białej z obwódką czerwoną. Stosunek obwódek do pola wynosi 1:5.

Rozdział III.

Znaki marynarki wojennej.

A. Bandera wojenna.

Art. 20. Polska bandera wojenna uosabia Państwo Polskie. Jest ona symbolem najwyższych wartości ducha i ciała, których Ojczyzna wymaga od swej marynarki wojennej. Podniesiona na właściwym miejscu na okręcie lub na statku wcielonym do marynarki wojennej, jest widomym znakiem przynależności okrętu lub statku do Polskiej Marynarki Wojennej.

Art. 21. Prawo do posiadania bandery wojennej służy okrętom oraz statkom wcielonym do marynarki wojennej.

Art. 22. (1) Bandera wojenna (wzór Nr 7) jest płatem tkaniny o barwach państwowych w kształcie prostokąta z wcięciem trójkątnym w jednym z krótszych boków. Pośrodku białego pasa w połowie odległości pomiędzy bokiem bez wcięcia, a wcięciem, umieszczony jest herb państwowy.

(2) Stosunek szerokości do całkowitej długości wynosi $5:10\frac{1}{2}$, głębokość wcięcia jest równa połowie szerokości prostokąta. Stosunek wysokości herbu państwowego do szerokości prostokąta wynosi 2:5.

(3) Do boku płatu bez wcięcia, jest wszysza linka służąca do umocowania i podnoszenia bandery.

B. Znak dowódcy okrętu.

Art. 23. (1) Znak dowódcy okrętu (wzór Nr 8) służy dla oznaczenia okrętu lub statku wcielonego do marynarki wojennej, będącego w kampanii i pozostającego pod dowództwem oficera marynarki wojennej.

(2) Znakiem tym jest wstęga o barwach państwowych z głębokim wcięciem na końcu oraz krzyżem kawalerskim w części wstęgi przy maszcie. W środku krzyża znajduje się okrągła tarcza. Ramiona krzyża i pół tarczy, znajdujące się na białym pasie, są czerwone, a ramiona i pół tarczy na czerwonym pasie — białe.

(3) Stosunek szerokości do długości znaku wynosi 1:25; wysokość krzyża kawalerskiego w stosunku do szerokości znaku 1:2.

(4) Do wstęgi w jej części bez wcięcia jest wszysza linka służąca do umocowania i podnoszenia znaku.

C. Proporzec marynarki wojennej.

Art. 24. (1) Proporzec marynarki wojennej (wzór Nr 9) jest to płat tkaniny o barwach państwowych w kształcie prostokąta.

(2) Pośrodku płatu umieszczony jest krzyż kawalerski, którego ramiona położone na białym polu są czerwone, a na czerwonym polu — białe. Okrągła tarcza w środku krzyża jest czerwona. Na tarczy tej znajduje się ramię zbrojne (ręka z mieczem). Ramię z mieczem zwrócone jest w stronę od masztu.

(3) Stosunek pionowej szerokości do poziomej długości wynosi 5:6, stosunek wysokości krzyża kawalerskiego do pionowej szerokości płatu wynosi 4:5.

(4) Do boku płatu jest wszyta linka służąca do umocowania i podnoszenia proporca.

(5) Prawo do proporca marynarki wojennej służy okrętom oraz statkom wcielonym do marynarki wojennej według zasad określonych przez szefa Kierownictwa Marynarki Wojennej.

Nr 115, poz. 980), zmienionym rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr 80, poz. 629), ustawą z dnia 14 marca 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 29, poz. 246) i ustawą z dnia 3 marca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 17, poz. 111) wprowadza się zmiany następujące:

- a) uchyla się art. 6 — 11 i ust. ost. art. 26;
- b) tytuł rozporządzenia otrzymuje brzmienie:

„Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 grudnia 1927 r. o godłach i barwach państwowych oraz o oznakach i pieczęciach”;

- c) tytuł III otrzymuje oznaczenie: „Tytuł III. Flagi i bandery”.

Art. 26. Wprowadzone przed wejściem w życie dekretu niniejszego znaki wojska i marynarki wojennej (chorągwie i sztandary oddziałów wojskowych), jak również wizerunki orla państwowego na nich nie ulegają zmianie.

Art. 27. Wykonanie dekretu niniejszego porucza się Ministrowi Spraw Wojskowych.

Art. 28. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Minister Spraw Wojskowych: *Kasprzycki*

R o z d z i a ł IV.

Przepisy końcowe.

Art. 25. W rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 grudnia 1927 r. o godłach i barwach państwowych oraz o oznakach, chorągwiach i pieczęciach (Dz. U. R. P.

**Presidential decree of 24 November 1937 on the emblems of the army and the navy.
Published in the Government Gazette Nr 5 on 28 January 1938.**

„Art. 1. The emblems of the army and the navy are:

- a. in the army: colour, flag and the aircraft checkerboard.
- b. in the navy: war ensign, masthead pennant and jack; aircraft and the navy airfields are using emblems of the army.”

Illustrations:

Wzór nr 1, wzór nr 2, wzór nr 3: colours as described in *FLAGA* Nr 9-10, page 9.

Wzór nr 3 shows a colour of the unit decorated with the War Order of Virtuti Militari. The ribbon is blue with black stripes.

Wzór nr 4 shows the flag of the military vessels on inland waters. The flag is white and red, the arms are in proper colours, the crossed anchors are black.

Wzór nr 5 shows the flag of military airfields and balloons. All dark areas are red, all white areas are white. The arms are in proper colours.

Wzór nr 6 shows the aircraft checkerboard (aircraft marking). It is white and red.

Wzór nr 7 shows the war ensign. Colours are described in *FLAGA* Nr 9-10, page 9.

Wzór nr 8 shows the maasthead pennant. It is white and red.

Wzór nr 9 shows the jack. Colours are described in *FLAGA* Nr 9-10, page 9.

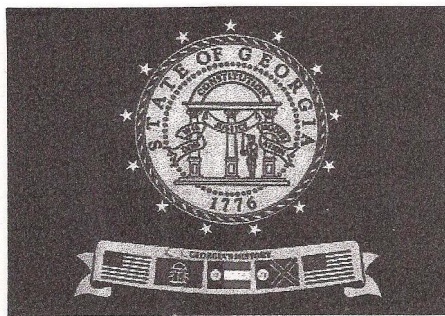
The decree went into force on 28 January 1938.

NOWOŚCI WEKSYLOLOGICZNE

Omówiona niżej flaga powinna raczej znaleźć się we *Flażce*. Przedstawiamy bowiem weksylologiczny bubel, jakim jest nowa flaga stanu Georgia. Prezentując tę flagę można mieć satysfakcję, że nawet najgorsze flagi samorządowe w Polsce nie zbliżyły się do poziomu, jaki „osiągnięto” za oceanem.

GEORGIA

Przeciwnicy flagi bojowej Konfederacji Stanów Południa w kantonie stanowej flagi Georgii, dali o sobie znać po raz pierwszy sześć lat temu, w czasie przygotowań do Igrzysk Olimpijskich w Atlancie. Wtedy przeciwnicy zmiany flagi zdolali pokrzyżować plany działaczy, którzy ponad względy historyczne przedkładali *political correctness* (polityczną poprawność). Niedawno udało się jednak liberałom uzyskać większość w kongresie stanowym i Georgia otrzymała nową flagę. Jest ona wynikiem pewnych kompromisów, co fatalnie wpłynęło na jej wzór, który powszechnie uznawany jest za najgorszy ze wszystkich flag na kontynencie Ameryki Północnej. Tak przynajmniej wypowiedzieli się uczestnicy ankiety internetowej ogłoszonej przez NAVA (North American Vexillological Association). Była to pierwsza ankieta tego rodzaju. W czasie trzech i pół miesiąca 100 członków NAVA i ponad 300 osób z dwudziestu państw oceniało w skali 1 do 10 wzory 72 flag stanów i posiadłości USA oraz prowincji Kanady. Pierwsze trzy miejsca zajęły flagi Nowego Meksyku (8.61), Teksasu (8.13) i Quebecu (8.04), a zdecydowane ostatnie, 72 miejsce przyznano nowej fladze Georgii (2.36).

Flaga Georgii od 24 I 2001.

Na ciemnoniebieskim płacie nowej flagi Georgii jest pieczęć tego stanu (niebieska na złotym) w otoku 13 białych gwiazd, a pod nią jest szeroka żółta wstęga, na której, pod napisem „Georgia's history” jest pięć flag - pierwsza i obecna flaga USA oraz trzy historyczne flagi Georgii, w tym flaga, przeciw której tak mocno protestowały koła liberalne.

- Portal Interszkola.pl rozpoczął konkurs na herby szkół. Są one publikowane w internecie pod adresem <http://www.interszkola.pl/logowisko>. Najlepsze herby zostaną ocenione przez specjalistów z PTHeraldycznego i nagrodzone.
- W grudniu ubiegłego roku w Galerii F & C w Warszawie (Krakowskie Przedmieście 66) można było zobaczyć wystawę Vadima Flisaka pt. "Nowa polska flaga".
- Od 1 stycznia br. przybyły nam cztery nowe miasta: Ryglice (woj. małopolskie), Koprzywnica (woj. świętokrzyskie), Krzanowice (woj. śląskie) i Halinów (woj. mazowieckie). Pierwsze 3 były dawniej miastami i mają herby. Halinów natomiast nie ma herbu, choć ma go gmina z której został wydzielony.
- Podczas zawodów w skokach narciarskich w czeskim Harrahovie wśród bardzo licznych flag i bander polskich pojawiła się flaga Mieroszowa. Z kolei podczas zawodów w słoweńskiej Planicy zobaczyliśmy flagę Gdańska. Dobrze to świadczy o ich mieszkańcach, mających potrzebę podkreślenia swej lokalnej tożsamości.
- Powstaje coraz więcej flag powiatowych. Coraz gorszych. Może szkoda, że odrzuciliśmy zupełnie zasady dialektyki marksistowskiej i przemiany ilościowe nie przechodzą już w jakościowe. Wiele flag jest tworzonych bez znajomości reguł weksylologii, powstają też flagi identyczne z flagami państwowymi (np. powiat Łobezki chce mieć flagę identyczną z litewską). Chyba najbardziej kontrowersyjne flagi powstają w Krakowie dla powiatów małopolskich. Są one tworzone według jednego wzoru, tak aby różniły się między sobą jak najmniej (jak flagi republik ś. p. ZSRR). Dla mało zorientowanych osób są one nie do odróżnienia. Jakże efektownie będzie wyglądała gala flagowa przed Urzędem Wojewódzkim w Krakowie (zwłaszcza w dzień bezwietrzny), gdy zawiśnie kilkanaście niemal identycznych flag!
- Przeglądając po raz n-ty herbarz miejski A. Plewaki i J. Wanaga zauważyłem śmieszny błąd: w opisie herbu Supraśli Archaniółowi Gabrielowi zwiastującemu NMP wciśnięto w rękę świecę zamiast lili! No cóż rysunek nie jest, może zbyt wyraźny, lecz sama scena Zwiastowania jest kanoniczna i jej opis nie powinien stwarzać żadnych trudności. Najgorsze jest to, że błąd ten jest powielany w innych publikacjach.
- Legionowo ma nowy herb i hymn. Pierwsza publiczna ich prezentacja miała miejsce podczas zawodów pływackich dla młodzieży, które odbyły się w styczniu br.
- Wychodząc naprzeciw nawoływaniom ekologistów do oszczędzania surowców, Międzynarodowy Czerwony Krzyż i Szwajcaria zawarły umowę o wzajemnej wymianie krzyży wycinanych przy produkcji ich flag (Merci M. Philippe Geluck!).
- Mieszkańcy stanu Missisipi zdecydowali w referendum o pozostawieniu bez zmian dotychczasowej flagi, oskarżanej, jak i inne flagi zawierające flagę wojenną Konfederacji, o rasistowską wymowę

- "The Guardian" ogłosił konkurs na nową flagę Zjednoczonego Królestwa. Dotychczasowa ma pobudzać do nietolerancji, o czym ma świadczyć okrzyk brytyjskich rasistów: "No black on Union Jack!".
- Z pótek księgarskich: Jerzy Michta „Heraldyka samorządowa województwa świętokrzyskiego i jej symbolika”. Wydawnictwo "Herb", Kielce 2000.
- Ze słownika weksylologicznego: paraflaga (flagoid), różnego rodzaju barwne płaty materiału, często z symbolami i napisami, używane do innych celów niż rozpoznawcze. Do p. zaliczamy flagi i bannery reklamowe, flagi sygnalizacyjne, flagi artystyczne (np. sztandary W. Hasióra).
- _Eurosport co jakiś czas pokazuje z wyraźnym zadowoleniem fragment teleturnieju, w którym młody (kilkuletni) obywatel Unii Europejskiej bezbłędnie rozpoznaje różne flagi. Myli się dopiero flagi Unii, którą nazywa flagą Eurosportu!
- BANDERA (30°N, 99°W), miejscowość w Teksasie, na pn.-zach. od San Antonio. Założona w połowie XIX wieku przez mormonów, potem zasiedlona przez imigrantów z Polski.
- W Unii Europejskiej jest 11 języków urzędowych. W celu ułatwienia rozróżniania dokumentów różnojęzycznych drukuje się je na kolorowym papierze. I tak angielskie na fioletowym, duńskie na czerwonym, fińskie na ciemnoniebieskim, francuskie na jasnoniebieskim, greckie na granatowym, hiszpańskie na ciemnoczerwonym, niderlandzkie na pomarańczowym, niemieckie na żółtym, portugalskie na ciemnozielonym, szwedzkie na paliowym, a włoskie na jasnozielonym. Jak widać wszystkie barwy poza angielską mają weksylologiczne uzasadnienie. Ciekawe jakie kolory przypisze się następnym członkom Unii, w tym polskiemu? Oby to nie był brudnoszary!
- W Muzeum Niepodległości w Warszawie do końca grudnia 2001 trwa wystawa zatytułowana „Kto ty jesteś? Znaki tożsamości narodowej Polaków latach 1794-1918.
- Historię początków naszego godła państwowego przedstawia Tomasz Pietras w artykule pt. „Znak zwycięskiego orła” opublikowanym w numerze 9(501)/2001 „Mówią Wieków”.
- Podczas licznych demonstracji Kabyłów, jakie miały miejsce w tym roku we Francji można było zobaczyć ich flagę. Składa się ona z trzech poziomych pasów: zielonego, żółtego i niebieskiego, na których umieszczona jest czerwona litera "Z" w alfabecie tiffinagh.
- Władze województwa dolnośląskiego nie zgadzają się u opinią Komisji Heraldycznej przy MSW i A i nie chcą wprowadzić zalecanych przez nią poprawek w rysunku orła w herbie wojewódzkim.
- FKFW (Flażkowy Katalog Flag Wirtualnych vel Nieistniejących) cz.3: flaga Kurpii: płat podzielony w skos z lewą linią falistą, pole pierwsze (czołowe) zielone, pole drugie (swobodne) białe. Płat o proporcjach 5:8. Kolory symbolizują dwie puszcze kurpiowskie: Zieloną i Białą, linia falista płynąca pomiędzy nimi rzekę Narew.
- Ze słownika weksylologicznego: proporzyć, sempiterna z wymalowaną na niej flagą.
- A oto kilka słów nie związanych z heraldyką pomimo pewnej homoniczności: herbarium, herbata, herboryzacja, herbicyd, herbatnik (dwa znaczenia!).